

מחודדים

ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפ"ך (קידושין 5).

אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה העומדים בין בים ובין ביבשה המקום ירחם עליהם וישמיעם ויוציאם מצרה לרוחה ומאפילה לאורה ומשעבוד לגאולה השתא בעגלה ובזמן קריב ונאמר אמן:

סיכומי דף היומי
 מערכת: 073-249-0403
 sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ
הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
גלב"ע נ"ו ניסן תשע"ז

גליון
384

סנהדרין דף ל"ב. יום שב"ק פרשת שמות י"ח טבת תשפ"ה

פרק רביעי - אחד דיני ממונות

דף ל"ב - ע"א

משנה. מה בין דיני ממונות לדיני נפשות? דיני ממונות - בשלשה. ופותחים בין לזכות ובין לחובה, ומטין על פי אחד לזכות ולחובה. ומחזירים הדין לזכות ולחובה. והכל מלמדים זכות וחובה. והלומד חובה מלמד זכות וכן להיפך. ודנים ביום וגומרים בלילה. וגומרים בו ביום בין לזכות בין לחובה. ומתחילים מהגדול. וכולם כשרים לדון וגם ממזר.

דיני נפשות - בעשרים ושלושה. ופותחים רק לזכות. ומטין על פי אחד לזכות ועל פי שניים לחובה. ומחזירים הדין רק לזכות. ואין כולם מלמדים חובה. והמלמד זכות אינו יכול לחזור וללמד חובה. ודנים וגומרים ביום. ובזכות גומרים בו ביום, ולחובה ביום לאחריו, ולפיכך אין דנים בערבי שבתות ובערב יום טוב. ומתחילים הצד. ואין כשרים לדון אלא כהנים לויים וישראלים שראוי לכהונה.

משנתנו שמצריך דרישה וחקירה בדיני ממונות

לרבי חנינא: משום שמהתורה צריך דרישה וחקירה שנאמר 'משפט אחד יהיה לכם'. אבל תיקנו שאין צריך שלא תנעל דלת בפני לוויים, ואף על פי כן אם טעו משלמים שהרי כל שכן שתנעל דלת אם לא ישלמו, ולכן שטר שזמנו כתוב א' בניסן בשמיטה והזימו עדים לעדי השטר אומרים שהוא שטר מאוחר וכשר, ואף על פי שבשנת השמיטה נמנעים מלהלוות כיון שרק סופה משמטת, אינו מתיירא לאחר זמן השטר.

לרבא: בדיני קנסות שאין לחשוש לנעילת דלת צריך דרישה וחקירה. בהודאות והלוואות לא צריך דרישה וחקירה.

לרב פפא: המשנה בדין מרומה שמכירים שהוא רמאי, ואז צריך דרישה וחקירה.

דף ל"ב - ע"ב

'בצדק תשפוט עמיתך' ונאמר 'צדק צדק תרדוף' - לדרוש ולחקור, לריש לקיש: כאן בדין מרומה, וכאן בדין שאינו מרומה. לרב אשי: אחד לדין ואחד לפשרה שיצדק הדין והפשרה שלו, כגון שתי ספינות שעוברות בנהר ופגעו זה בזה ואם שתיהם עוברות שתיהם טובעות, ואם

בזה אחר זה שתיהם עוברות, וכן שני גמלים כיוצא בזה - טעונה ושאינה טעונה תידחה שאינה טעונה מפני טעונה, וכן קרובה לעיר תידחה קרובה מפני שאינה קרובה, ואם שתיהם קרובות או רחוקות מטילים פשרה ביניהם ומעלות שכר זה לזה.

'צדק צדק תרדוף' - הלך אחרי בית דין יפה. הלך אחרי חכמים לשיבה. לבית הוועד ששם בית דין קבוע.

דיני נפשות פותחים לזכות

לרב יהודה: שאומרים להם מי יאמר שהוא כדבריכם, כמו שמסיעים העדים ממקום למקום שתיטרף דעתם, וקשה שבאופן זה דוחים אותם בידיים.

לעולא: אומרים לו יש לך עדים להזימם, וקשה שבכך יכול לבוא לידי חובה אם יביאו מזימים אחרי גמר דין.

לרב כהנא: אומרים להם מדבריכם סופו לצאת זכאי מבית דין.

לאבבי ורבא: אומרים לו אם לא הרגת אל תירא.

לרב אשי: אומרים כל מי שיודע לו זכות יבוא וילמד עליו.

סנהדרין דף ל"ג. יום א' פרשת וארא י"ט טבת תשפ"ה

דף ל"ג - ע"א

דיין שטעה: אם אינו מומחה, לרב יוסף מה שעשה עשוי וישלם מביתו.

דיין מומחה שטעה:

לרב נחמן: אם יש דיין גדול ממנו בחכמה ובמניין - מבטל דבריו וחוזר. אם אין דיין גדול ממנו - פטור מלשלם, שמזלו הרע גרם שיטעה.

לרב ששת: טעה בדבר משנה ואפילו בדברי האמוראים - חוזר. אם טעה בשיקול הדעת במחלוקות של תנאים או אמוראים שלא נפסק הלכה כאחד מהם ורוב דיינים נראה להם דברי אחד ופסק כאחד - פטור מלשלם.

לרב חסדא: כשנטל ונתן ביד - מה שעשה עשוי, וכשפוטרו ואומר אתה זכאי הוא כנטל ונתן ביד. ואם לא נטל ונתן ביד - חוזר, וקשה מהמשנה.

לרבינא בשיטת רב חסדא: אם היה לו בידו משכון וזיכה ונטל ממנו זה נטל ונתן ביד, וכן אם טימא טהור שהגיע בו שרץ, וטיהר את הטמא שעירב עם פירות.

פרה שניטלה האם שלה - רבי טרפון: האכילה

על המזבח' שכל שראוי למזבח אם נפסל לא ירד, ונחלקו בדם ונסכים שאינם לאשים שלרבי יהושע ירדו ולרובן גמליאל לא ירדו.

דף ל"ד - ע"ב

אין המזבח מקדש דבר שאין ראוי למזבח - לרבי יוסי הגלילי: שנאמר 'כבשים' מה כבשים ראויים אף כל שראוי. לרבי עקיבא: שנאמר 'עולה' מה עולה ראוי אף כל שראוי, ונחלקו בעולת העוף שהיא עולה ואינה בכלל כבשים, שלרבי יוסי הגלילי אם עלתה עולת העוף פסולה למזבח תרד ולרבי עקיבא לא תרד.

הזורק קדשים בחוץ בעונש כרת - לרבי ישמעאל: שנאמר 'דם יחשב לאיש ההוא דם שפך' לרבות הזורק. לרבי עקיבא: שנאמר 'או זבח' לרבות זורק. ונחלקו לרבי אבהו: בשוחט זורק בהעלם אחת שלרבי ישמעאל אינו אלא אחת שלומד מאזהרה אחת, ולרבי עקיבא הם שני אזהרות, לאביי: גם לרבי עקיבא אינו חייב אלא אחת שנאמר 'שם תעלה עולותיך ושם תעשה' עירבה התורה לעשייה אחת.

דיני ממונות - א. במשנה למדנו דנים ביום וגומרים בלילה ומה שנאמר 'ושפטו את העם בכל עת' הוא לגמר דין, ומה שנאמר 'והיה ביום הנחילו את בניו' הוא לתחילת דין. ב. לרבי מאיר דנים וגומרים ביום שנאמר 'על פיהם יהיה כל ריב וכל נגע' והוקש ריב ונגע, מה נגעים ביום שנאמר 'וביום הראות בו' גם ריב. מה נגעים שלא בסומא שנאמר 'לכל מראה עיני הכהן' גם ריב. מה ריב שלא בקרובים גם נגעים שלא בקרובים. אבל אין מקישים נגע לריב להצריך שלשה משום שנאמר 'והובא אל אהרן הכהן או אל אחד' וגו'. ג. ורבי יוחנן פסק כסתם משנה שגומרים בלילה ואם כן גם סומא כשר לדין, או משום סתם רבים עדיף לו, או משום שנכתב עם שאר הלכות בדיני ממונות.

'ושפטו את העם בכל עת' - לרבי מאיר לרבות יום שמעונן שלא ראוי לראיית נגעים משום שכהה נראה עזה, ואין רואים נגעים בשחרית, ולא בין הערביים ובתוך הבית וביום המעונן, ולא בצהריים שעזה נראית כהה.

'והיה ביום הנחילו את בניו' - אם ציוה ביום הצוואה נחשב כדין, אבל אם ציוה בלילה צריך דיינים והם רק עדים.

שלשה שנכנסו לבקר שכיב מרע - אם רצו כותבים, אם רצו עושים דין. שניים - כותבים ואין עושים דין, ובלילה כותבים ואין עושים דין כיון שכשראו לא יכלו לדון ואין עד נעשה דין.

סנהדרין דף ל"ה. יום ג' פרשת וארא כ"א טבת תשפ"ה

דף ל"ה - ע"א

דיני ממונות - גומרים את הדין בו ביום גם לחובה. דיני נפשות - אם גומרים לזכות אפשר לגמור בו ביום, ואם לחובה חייבים להמתין למחר. לרבי חנינא: שנאמר 'מלאתי משפט צדק ילין בה ועתה מרצחים' (משום שאינם ממתניין למחר). לרבא: שנאמר 'אשרו חמוץ' (אשרי הדיין שמחמיץ דינו וממתין למחר). ואין דנים בערבי שבת ובערב יום טוב (משום שאי אפשר לגמור הדין עד יום ראשון וחוששים שיטכחו הדיינים סברתם)

לכלבים. וחכמים: ביבנה התירו כיון שאין פרה וחזירה יוצאת מאלכסנדריה של מצרים אלא אם כן חותכים האם שלה. וסבר רבי טרפון שצריך לשלם מחמורו, ואמר רבי עקיבא לרבי טרפון שאינו צריך כיון שהוא מומחה לרבים, ולרב ששת גם משום שטעה בדבר משנה ומה שהשליך לכלבים הפסיד לעצמו.

דף ל"ג - ע"ב

היוצא מבית דין חייב ואמר אחד יש לי ללמד עליו זכות - מחזירים אותו, שנאמר 'נקי אל תהרוג'. היוצא מבית דין זכאי ואמר אחד יש לי ללמד עליו חובה - אין מחזירים אותו שנאמר 'צדיק אל תהרוג' שהצטדק בדין אף שאינו נקי. וכן בחייבי גלות מגזירה שווה 'רוצח' 'רוצח', וכן בחייבי מלקות מגזירה שווה 'רשע' 'רשע'. ובמסית הדין להיפך שאם יצא חייב ואמר אחד יש לי זכות - אין מחזירים אותו. ואם יצא זכאי מבית דין ואמר אחד יש לי עליו חובה - מחזירים אותו לרב שימי בר אשי: שנאמר 'לא תחמול ולא תכסה עליו', לרב כהנא: שנאמר 'כי הרוג תהרגנו'.

בדיני נפשות אין מחזירים לחובה. אבל אם טעה בדבר המפורש בתורה וגם הצדוקים מודים בזה אינו כלום ומחזירים לחובה. ולכן אם טעה בנואף ונואפת חוזר, אך אם טעה בניאוף שלא כדרכה שאין מפורש בתורה החיוב אינו חוזר.

בדיני נפשות כולם מלמדים זכות - וגם אחד מהתלמידים. ולרבי יוסי ברבי יהודה: גם העדים.

סנהדרין דף ל"ד. יום ב' פרשת וארא כ' טבת תשפ"ה

דף ל"ד - ע"א

עד אחד לא יענה בנפש למות' - לרבי יוסי ברבי יהודה: למות אינו עונה אבל לזכות עונה. לרבנן: גם לזכות אינו עונה שנראה כשמסקר שירא שיזימוהו, ומה שנאמר 'למות' דרשו לאחד התלמידים שיכול לענות זכות.

דיני נפשות - בשעת המשא ומתן מי שמלמד זכות אינו חוזר ומלמד חובה שצריך שיעמוד בדבריו שמא ימצא חיזוק לזכות. אבל בגמר הדין חוזר ומלמד חובה.

אחד מהתלמידים שזיכה ומת - רואים אותו כאילו הוא חי, שהגם שהיה יכול לחזור בו, הרי לא חזר בו.

סופרי הדיינים עומדים מימין ומשמאל וכותבים דברי המזכים ודברי המחייבים, דברי המחייבים - שמא יראו למחר טעם אחר לחובה וצריך הלנת דין בשנית, דברי המזכים - כדי שאם אמרו שני דיינים טעם אחד משני מקראות שנחשב כאחת, לאביי: משום 'אחת דבר אלקים שתיים זו שמעתי', אבל שתיים לא דבר אלקים לשמוע אחת. לרבי ישמעאל: משום 'וכפטיש יפוצץ סלע' מה פטיש זה מתחלק לכמה ניצוצות אף מקרא אחד יוצא לכמה טעמים.

מזבח מקדש פסולים שראויים לו - שלא ירדו, לרבי יהושע: שנאמר 'העולה על מוקדה' מה עולה שראוי לאנשים אם עלתה לא תרד אף כל שראוי לאשים אם נפסל לא ירד. לרבן גמליאל: שנאמר 'הוא העולה על מוקדה

סנהדרין דף ל"ו. יום ד' פרשת וארא כ"ב טבת תשפ"ה

דיני ממונות הטמאות והטהורות - מתחילים מהגדול שבדיינים.

דיני נפשות - מתחילים מהקטן שבדיינים, **לרבי אחא בר פפא**: שנאמר 'לא תענה על ריב' על רב, ואם יתחילו בגדול אי אפשר לחלוק עליו. **לרבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן**: שנאמר 'ויחגרו איש את חרבו ויחגר גם דוד את חרבו' שדוד חגר אחרי האנשים.

שונה אדם לתלמיד חשוב שידוע סברות לבד ודן עמו בדיני נפשות (והחידוש הוא שהתלמיד מצטרף למניין הדיינים).

שור הנסקל - נידון בעשרים ושלשה דיינים כדיני נפשות, ולא בשלושה דיינים כממונות.

אין מושיבים בסנהדרין בדיני נפשות - זקן וסריס שאינם רחמנים שאין להם צער גידול בנים. ולרבי יהודה אין מושיבים כל אדם שידוע כאכזר. ורק במסית מושיבים דיינים אלו שנאמר ולא תחמל ולא תכסה עליו.

גר וממזר - כשרים לדון רק דיני ממונות, ופסולים לדון בדיני נפשות ולומדים ממה שנאמר 'ונשאו אתך' ודרשו 'אתך' בדומים לך, ומה משה רבינו היה מיוחס גם אלו שמצטרפים אליו צריכים להיות מיוחסים.

סנהדרין דף ל"ז. יום ה' פרשת וארא כ"ג טבת תשפ"ה

סנהדרי קטנה וגדולה - היו יושבים כחצי הגורן עגולה, כדי שיראו זה את זה, **לת"ק**: היה שני סופרים שכתבו הכל. **לרבי יהודה**: היה שלשה סופרים, אחד היה כותב דברי המחייבים, השני דברי המזכים, והשלישי כותב הכל. ולומדים ממה שנאמר 'שררך אגן הסהר' **שררך** זו סנהדרין שיושבת באמצע העולם ומגינה על כל העולם כולו. **הסהר** זו ירח מלמד שיושבים בחצי עיגול כירח. **אל יחסר המזג** שאסור לדיין לצאת לעסקיו אם אין עשרים ושלשה דיינים כנגד סנהדרי קטנה. **בטנך ערמת חטים** וכשם שכולם נהנים מערימת חטים כך כולם נהנים מסברות סנהדרין.

סוגה בשושנים העידה עלינו תורה שאף אם יש גדר שושנים לא יפרצו בהם פרצות ולכך מותר לאשה נדה להתייחד עם בעלה כדברי רב כהנא. **ריש לקיש למד**: שנאמר 'כפלח הרימון רקתך' שאפילו ריקנים שבך מלאים מצוות כרימון. **רבי זירא למד**: שנאמר וירח את ריח בגדיו אל תקרא בגדיו אלא בוגדיו וכן נהג שהיה מבקש רחמים עליהם ומקרבתם כדי שיחזרו בתשובה.

שלוש שורות של תלמידי חכמים יושבים מול הדיינים

והיו יושבים לפי סדר חשיבותם, וכל אחד מכיר את מקומו הראוי לו.

משנה. כיצד מאיימים על העדים בעידי נפשות - שלא יעידו עדות שקר, מזהירים אותם שלא יעידו מאומד הדעת, ושיש חקירות ודרישות, ושאינו דומה לדיני ממונות שבתשלום מתכפר רק דם הנהרג ודם זרעו תלוי בו, וכל המאבד נפש אחת מישראל כאילו איבד עולם מלא.

מאומד: היינו אם מצאתם חרב ביד הרוצח ליד מת והדם מטפטף - לא ראיתם כלום. וכמעשה אצל רבי שמעון בן שטח ושדין ארבע מיתות לא בטלו.

אומרים לעדים איום מאומד ועד מפי עד רק בדיני נפשות ולא בדיני ממונות.

אמר רב יהודה בריה דרבי חייא: שעשה קיין בהבל הרבה פציעות וחבורות לפי שלא ידע מהיכן הנשמה יוצאת עד שהגיע לצוואר. מיום שפתחה הארץ פיה שוב לא פתחה הארץ לטובה שנאמר 'מכנף הארץ'.

גלות: לרב יהודה בריה דרב חייא: מכפרת עוון מחצה שנאמר בקיין לאחר שגלה 'וישב בארץ נוד'. **לרב יהודה**: מכפרת על שלשה דברים. **לרבי יוחנן**: מכפרת על הכל.

'ובני יכניה אסר שאלתיאל בנו' 'אסר' שעיברתו אמו בבית האסורים. 'שאלתיאל' שלא כדרך הנשתלים רק מעומד, ונשאל על שבועתו. 'זרובבל' שנזרע בבבל ונחמיה בן חכליה שמו.

סנהדרין דף ל"ח. יום ו' פרשת וארא כ"ד טבת תשפ"ה

אמרו בני רבי חייא לרבי אין בן דוד בא עד שיכלו שני בתי אב בישראל, והם ראש גולה בבבל ונשיא בארץ ישראל, והיה לאחר שנכנס יין יצא סוד.

'וישקוד ה' על הרעה ויביאה עלינו כי צדיק ה': הוא שהקדים לכלול ולהכניס גלות צדקיהו בתוך זמן של גלות יכניה שנשתמרה התורה כיון שהיה בגלות חכמים, **ולעולא**: משום שנאמר 'ונושנתם מהר' שהוא בגימטריה 852 והגלה אותם שנתיים קודם שלא יתקיים 'השמד תשמדון', ומכאן 'מהרה' של ריבון העולמים הוא 852.

האדם נברא יחידי: משום שלא יאמרו המינים יש הרבה רשויות לשמים. מפני הרשעים והצדיקים שלא יאמרו בניהם אבינו כמונו היה. שלא יתגרו יותר המשפחות. ומשום גזלנים וחמסנים. ולהגיד גדולתו של הקב"ה שעושה הרבה מיני צורות אנשים ואין אחד דומה לחברו וכולם בחותמו של אדם הראשון. לפיכך חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם. ומפני מה אינם דומים שלא יראה אדם אישה ושדה נאה ויאמר שלי היא, ואי אפשר להכחישו. ושונה אדם מחברו בקול ומראה מפני הערווה שלא יזנה. ובדעת מפני גזלנים שלא ידעו דעתו.

האדם נברא בערב שבת: שלא יאמרו שהוא שותף למעשה בראשית. שידע שאפילו יתוש קידמו. שיכנס למצוות שבת מייד. שיהיה לו העולם מוכן ומזומן ליהנות. **אדם הראשון**: בשעה ראשונה - נאסף עפרו מכל

העולם. לרב: גופו - מבבל, ראשו - מארץ ישראל, ידיו ורגליו - משאר הארצות, אחריו - מאקרא דאגמא. בשניה - נעשה גולם. בשלישית - נמתחו איבריו. ברביעית - נזרקה בו נשמה. בחמישית - עמד על רגליו. בששית - קרא שמות לחיות. בשביעית - נבראה חוה. בשמינית - עלו שניים וירדו ארבעה. בתשיעית - נצטווה שלא לאכול מעץ הדעת. בעשירית - סרח. באחת עשרה - נידון. ובשתיים עשרה - נטרד והלך לו.

אין חיה רעה שולטת באדם - אלא אם נדמה לו כבהמה, שנאמר 'נמשל כבהמות נדמו'.

בשעה שרצה הקב"ה לברוא האדם: נתייעץ במלאכים ואמרו 'מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו' ושלח אצבע קטנה ביניהם ושרף שני כיתות, והשלישית אמרו כל מה שאתה רוצה לעשות בעולמך עשה!! וכיון שראו אנשי דור הפלגה והמבול שאלו וכי לא צדקו מלאכים ראשונים? אמר להם הקב"ה 'עד זקנה אני הוא ועד שיבה אני אסבול' אותם.

אדם הראשון: היה גבוה מסוף העולם ועד סופו שהוא כמו בין שמים לארץ, וכיון שסרח מיעטו.

אדם הראשון: היה מדבר בלשון ארמי שנאמר 'ולי מה יקרו רעיק א-ל'. והראה לו השם יתברך דור אחר דור וחכמיו ודורשיו עד שהגיע לדור רבי עקיבא שהתעצב במיתתו ושמח בתורתו.

אדם הראשון - לרב יהודה אמר רב: היה מין. **לרבי יצחק:** מושך היה בערלה. **לרב נחמן:** כפר בעיקר.

יש כמה פסוקים שדיבר השם בלשון רבים משום שאינו עושה דבר אלא אם מתייעץ בבית דין של מעלה, ופקרו בזה המינים, ובכל זאת בכל אלה יש פסוק ללשון יחיד ותשובה בצידם. והפסוק שמשמע יש שני כיסאות למעלה היה סובר רבי עקיבא שאחת להשם יתברך ואחת לדוד, וגער בו רבי יוסי {הגלילי}: שאחת לדין ואחת לצדקה והסכים לו רבי עקיבא. ולרבי אלעזר בן עזריה: אחד לכסא ואחד להדום רגליו.

הוי שקוד ללמוד תורה ודע מה שתשיב לאפיקורס - ודווקא לעכו"ם, אבל אפיקורס ישראל יגרור אותו יותר למינות. וכמו התשובה שהשיב רב אידיה על מלאך ששמו כשם רבו, וכמו אותו כובס שהשיב למין שכן מדבר הפסוק ושמע ממשלי רבי מאיר.

סנהדרין דף ל"ט. יום שב"ק פרשת וארא כ"ה טבת תשפ"ה

דף ל"ט - ע"א

ויכוחים שהיו בין רבן גמליאל לכופרים: א. בתו השיבה לכופר ששאל למה הרדים הקב"ה אדם הראשון לברוא ממנו את חוה והשיבה שהרי הביא לו שפחה לשמשו וכמו ליסטים שלקחו כסף ושמו זהב במקומו ולא רצה שיראה האדם שלא תימאס נפשו בה כשיראה מנין באה. ב. וכן השיב רבן גמליאל לכופר שאמר שאני יודע איפה יושב הקב"ה ומה הוא עושה, והשיב לו שאתה לא יודע איפה בני בעולם וכי אתה יודע מה למעלה?. ג. וכן השיב רבן גמליאל לכופר שאמר על פסוק 'מונה מספר לכוכבים' שגם הוא יודע לספור כוכבים ואמר לו שאינו יודע לספור חבושים בתנועה גם אינו יודע לספור כוכבים כשהשמים מסתובבים, או שאמר לו כמו שאינו

יודע מספר השניים שיש לו כל שכן שאתה לא יודע מה יש בשמים. ד. וכן השיב רבן גמליאל לכופר שאין לומר שאחד ברא אוזן ואחד ברא עין, שאם כך איך בשעת מיתה כולם נתפייסו?. ה. וכן השיב רבן גמליאל לכופר אחד שטען כמה שכינה יש?, ואמר לו מזה שהשמש זורחת בכל העולם שהוא אחד מאלפי המשרתים שיש לו יתברך זורח בכל העולם כל שכן שכינתו יתברך.

רבי תנחום השיב לקיסר - שרצה שכל העמים יהיו לעם אחד והציע לו שהם ימולו עצמם, וכיוון שניצח למלך השליכו לגוב האריות ולא אכלו אותו הגם שהיו רעבים ואכלו את הצדוקי.

רבי אבהו השיב לכופר - שהקב"ה אמר לשמור שמיטה וישראל לא שמרו, וכמנהג מלך מלא רחמים מייסר את הגדולים והנביאים כדי למרק עוונות ישראל. הקב"ה כהן הוא ולכן אחרי קבורת משה טבל באש ששם עיקר טבילה כהגעלת כלים ולא במים שהרי נאמר 'מי מדד בשעלו מים' ורק מי שאינו יכול באש יכול במים.

רבי אבינא אמר לכופר - שהגם שנאמר 'כל הגויים כאין נגדו' מכל מקום אין עם ישראל בכלל, שהרי גם בלעם אמר 'ובגוים לא יתחשב'.

דף ל"ט - ע"ב

סתירה בפסוקים: 'טוב ה' לקו' לבין פסוק 'טוב ה' לכל' - שלזון את העולם ממלא כולם בדיבור אחד שהכל שלו, אבל לשלם שכר ולהגן מפורעניות זה רק לקוויו.

ויעבור הרינה במחנה - זה איבוד אחאב. והגם שלא שמח השם יתברך במפלת רשעים משמח אחרים וזה הרינה. ואז נתקיימו הנבואות עליו באופן מיתתו וזה 'ירחצו הזונות', או זונות ממש שצורות קבועות היה במרכבתו לחממו ונרחצו בדמו בהריגתו. ואחד הרגו בקשת לתומו או לקיים שני חזיונות הנ"ל.

'ועובדיה היה ירא ה' מאד' שנאמר בפסוק לומר שהוא היה ירא אלוקים והברכה שלא היה בבית אחאב משום שאינו מזומן לברכה. וזה יותר גדול ממה שנאמר באברהם שלא נאמר בו 'מאד'.

עובדיה זכה לנביאות - אף שהיה גר מפני שהציל מאה נביאים במערה. וחילק לחמישים וחמישים. או שלמד מיעקב שנאמר 'והיה המחנה הנשאר לפליטה' או שקיבל שאין מערה מקבלת יותר מחמישים. והתנבא על אדום שיבוא מי שדר בין שני רשעים [אחאב ואיזבל] ולא למד ממעשיהם וינבא על מפלת עשיו הרשע שדר בין שני צדיקים [יצחק ורבקה] ולא למד ממעשיהם וזה כמו שנאמר בדוד והוא משל לירך שמסריח מתוכה, וכיער שמתוכו עושים בית יד לגרזן שקצוץ את העץ עצמו.

ויעלהו עולה י"א: לשם שמים, ולכן מובן שהיה קצף על ישראל למה הם לא. וי"א: שהיה לשם עבודה זרה ואז נזכר לישראל שלמדו מגויים רק מעשיהם הרעים ולא הטובים וכמלך מואב שכיבד את ה'. ואז חזרו רשעי ישראל למדריגה הכי תחתונה שנאמר 'וישבו לארץ' ולא לארצם.

באבישג נאמר 'והנערה יפה עד מאוד': ולא עד בכלל שלא הגיעה היופי לחצי מהיופי של שרה.

הדרן עלך פרק אחד דיני ממונות